

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w S., Sądowi Okręgowemu w W., Sądowi Apelacyjnemu w [...]

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 października 2013 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 września 2012 r., sygn. akt I ACa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i przyznaje radcy prawnemu A.S. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem opłaty za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym oraz kwotę 11,30 zł (jedenaście złotych 30/100) tytułem zwrotu wydatków;

2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych wyłącznie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. argumentując, iż w sprawie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na to, że nie przyznano mu pełnomocnika z urzędu oraz że nie brał udziału w rozprawie w dniu 18 września 2012 r., przez co strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw, co mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania.

Z nie budzącego wątpliwości brzmienia art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że bezpośrednią kontrolą kasacyjną dokonywaną przez Sąd Najwyższy może być objęte stosowanie prawa przez sąd drugiej instancji. Od orzeczeń tego tylko sądu - zgodnie z powołanym przepisem - przysługuje skarga kasacyjna. Naruszenie prawa przez sąd pierwszej instancji podlega natomiast kontroli przeprowadzanej przez sąd drugiej instancji w toku postępowania apelacyjnego. Z tych też względów Sąd Najwyższy nie bierze pod uwagę ani z urzędu, ani na zarzut skarżącego, nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. m.in. postanowienie z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/99, niepubl., wyrok z dnia 20 listopada 2002 r., V CKN 1371/00, niepubl., wyrok z 8 czerwca 2006 r., II CSK 51/06, niepubl.).

Natomiast Sąd Najwyższy - rozpatrując skargę kasacyjną - władny jest w ramach pośredniej kontroli instancyjnej badać ważność (nieważność) postępowania przed sądem pierwszej instancji. Byłoby to możliwe w sytuacji, gdyby skarżący w ramach drugiej podstawy z art. 398³ § 3 pkt 2 k.p.c. zarzucił sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Pośrednia kontrola Sądu Najwyższego mogłaby sięgać postępowania w pierwszej instancji także wtedy, gdyby skarga kasacyjna wymierzona przeciwko orzeczeniu sądu drugiej instancji okazała się - w ramach podniesionych w niej podstaw - uzasadniona, a zarazem Sąd Najwyższy uznałby, że zasługuje na uwzględnienie wniosków o uchylenie także orzeczenia sądu pierwszej instancji, np. z przyczyn nieważności (por. wyrok z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81).

Takie okoliczności w rozpoznawanej sprawie jednak nie zachodzą, gdyż skarżący nie postawił Sądowi Apelacyjnemu w [...] zarzutu naruszenia art. 386 § 2 k.p.c.

Jedynie na marginesie wypada zauważyć, że odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu nie powoduje nieważności postępowania na skutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Sąd nie jest bowiem bezwzględnie związany złożonym przez stronę, zarówno zwolnioną od kosztów sądowych (art. 117 § 1 k.p.c.), jak i niekorzystającą ze zwolnienia od kosztów sądowych, wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, uwzględnia go - zgodnie z art. 117 § 5 k.p.c. - jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. Tylko w wyjątkowych wypadkach odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu może spowodować nieważność postępowania na skutek pozbawiania strony możliwości obrony swych praw np. gdy strona jest na tyle nieporadna, że nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw w postępowaniu sądowym. W konkretnym stanie faktycznym sytuacja taka nie wystąpiła. Powód nie został też pozbawiony możliwości obrony swych praw przez uniemożliwienie mu - na skutek uchybień procesowych sądu - udziału w całym postępowaniu lub jego istotnej części.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

aw

jw